

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES LAILAS MEDINAS
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 7. aprīlī¹

Lieta C-638/20

MCM

pret

Centrala studiestödsnämnden

(*Överklagandenämnden för studiestöd* (Valsts apelācijas padome izglītības atbalsta lietās, Zviedrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Darba ņēmēju pārvietošanās brīvība – Vienlīdzīga attieksme – Sociālās priekšrocības – LESD 45. pants – Regula (ES) Nr. 492/2011 – 7. panta 2. punkts – Finansiāls atbalsts augstākās izglītības studijām ārvalstīs – Nosacījums par dzīvesvietu – Sociālās integrācijas nosacījums studentiem nerezidentiem – Students, kas ir tās valsts pilsonis, kura piešķir atbalstu, un kas visu laiku ir dzīvojis valstī, kurā studē – Viens no vecākiem, kas iepriekš bijis migrējošs darba ņēmējs valstī, kurā mācās students

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *Överklagandenämnden för studiestöd* (Valsts apelācijas padome izglītības atbalsta lietās, Zviedrija) lūdz interpretēt LESD 45. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 492/2011 (2011. gada 5. aprīlis) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā² 7. panta 2. punktu. Lūgums ir iesniegts saistībā ar to, ka prasītājs pamatlietā – MCM – iesniedza apelācijas sūdzību pret *Centrala studiestödsnämnden* (Zviedrijas Izglītības atbalsta centrālā iestāde, kas ir atbildīga par finansiālā atbalsta sniegšanu studentiem; turpmāk tekstā – “CSN”) saistībā ar MCM pieteikumu, ar kuru lūgts piešķirt Zviedrijas valsts finansiālu atbalstu viņa studijām Spānijā.

I. Pamatlietas rašanās fakti un prejudiciālais jautājums

2. MCM tāpat kā viņa tēvs ir Zviedrijas valstspiederīgais, bet kopš dzimšanas dzīvo Spānijā.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² OV 2011, L 141, 1. lpp.

3. 2020. gada martā MCM vērsās CSN saistībā ar universitātes studijām Spānijā, kas bija sākušās 2020. gada janvārī³. MCM savu pieteikumu tostarp pamatojis ar to, ka, lai gan viņa tēvs kopš 2011. gada novembra dzīvo un strādā Zviedrijā, pirms tam viņš aptuveni 20 gadus bija strādājis Spānijā kā migrējošs darba ņēmējs. Tādējādi MCM apgalvojis, ka viņam kā migrējošā darba ņēmēja bērnam būtu jābūt tiesīgam saņemt finansiālo atbalstu studentiem.
4. CSN noraidīja MCM pieteikumu, pamatojoties uz to, ka viņš neatbilst prasībai par dzīvesvietu Zviedrijā saskaņā ar *studiestödslagen* (1999:1395)⁴ 3. nodaļas 23. panta pirmo daļu un ka nav iespējams piešķirt viņam finansiālu atbalstu saskaņā ar kādu no *CSN föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel* (CSNFS 2001:1)⁵ 12. nodaļas 6.–6.b pantā paredzētajiem izņēmumiem.
5. Pamatojot savu lēmumu, CSN arī norādīja, ka Savienības tiesībās nav atrodams pamats izņēmumam no prasības par dzīvesvietu. Iestāde uzskatīja, ka MCM neatbilst alternatīvai prasībai par integrēšanos Zviedrijas sabiedrībā, ko iestāde izvirza kā prasību personām, kuras neatbilst prasībai par dzīvesvietu un lūdz finansiālo atbalstu studijām citā ES dalībvalstī.
6. CSN piebilda, ka MCM nevar iegūt nekādas tiesības uz finansiālo atbalstu studentiem, pamatojoties uz faktu, ka viņa tēvs kā darba ņēmējs iepriekš ir izmantojis tiesības uz brīvu pārvietošanos, migrējot uz Spāniju. Šajā ziņā CSN norādīja, ka tēvs vairs nav uzskatāms par migrējošu darba ņēmēju, jo kopš 2011. gada viņš dzīvo un strādā Zviedrijā.
7. MCM šo lēmumu pārsūdzēja. Apelācijas sūdzības pamatojumā viņš galvenokārt atsaucās uz apstākļiem, kuri, viņaprāt, apstiprina viņa argumentu, ka viņš būtu jāuzskata par Zviedrijas sabiedrībā integrējušos personu un ka viņa tēvs būtu jāuzskata par tādu, kam joprojām ir saikne ar Spāniju⁶.
8. Apsvērumos par apelācijas sūdzību, kas tika iesniegti iesniedzējtiesai, kura saskaņā ar Likuma par finansiālo atbalstu studentiem 6. nodaļas 11. panta pirmo daļu ir norīkota par apelācijas institūciju, CSN uzturēja savu agrāko vērtējumu. Tajā pašā laikā CSN norādīja, ka atteikumu piešķirt MCM finansiālo atbalstu studijām ārvalstīs varētu uzskatīt par šķērslī viņa tēva tiesībām uz pārvietošanās brīvību, jo, apzinoties šādas sekas, tēvs vispār varētu būtu atturējies no migrācijas uz Spāniju.
9. Tomēr – saskaņā ar CSN pausto – neesot bijis skaidrs, vai uz šo situāciju vēl aizvien attiecas Savienības tiesības, ņemot vērā, cik ilgs laiks ir pagājis, kopš viņa tēvs ir izmantojis savas tiesības uz pārvietošanās brīvību. Šajā kontekstā CSN arī jautāja, vai migrējošs darba ņēmējs, kurš atgriežas savā izcelsmes valstī, attiecībā uz šo valsti un uz nenoteiktu laiku var atsaukties uz garantijām, kas saskaņā ar Regulu Nr. 492/2011 ir piemērojamas migrējošajiem darba ņēmējiem un viņu ģimenes locekļiem.

³ Savos apsvērumos Tiesai MCM paskaidro, ka viņš sācis studijas universitātē 2018. gada 15. septembrī un patlaban ir politikas zinātnes otrā kursa students. MCM ir prasījis atbalstu studijām ārvalstīs tikai no 2020. gada janvāra, jo neesot bijis informēts par attiecīgo procedūru un atbalsts nevarot tikt pieprasīts ar atpakaļejošu spēku.

⁴ Likums (1999:1395) par finansiālo atbalstu studentiem; turpmāk tekstā – “Likums par finansiālo atbalstu studentiem”.

⁵ Noteikumi un pamatnostādnes par finansiālā atbalsta piešķiršanu studentiem (CSNFS 2001:1).

⁶ Skat. šo secinājumu 13. punktu.

10. Ņemot vērā iepriekš minēto, *Överklagandenämnden för studiestöd* (Valsts apelācijas padome izglītības atbalsta lietās) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai saistībā ar tāda migrējoša darba ņēmēja bērnu, kurš ir atgriezies, dalībvalsts (izcelsmes valsts), neraugoties uz LESD 45. pantu un Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu un ņemot vērā izcelsmes valsts finanšu intereses, var paredzēt prasību par bērna saikni ar izcelsmes valsti, lai viņš varētu saņemt finansiālu atbalstu studijām citā ES dalībvalstī, kurā kāds no bērna vecākiem iepriekš ir strādājis (uzņēmēja valsts), situācijā, kad:

- i) viens no bērna vecākiem pēc atgriešanās no uzņēmējas valsts dzīvo un strādā izcelsmes valstī vismaz astoņus gadus;
- ii) bērns nav atgriezies kopā ar vienu no vecākiem izcelsmes valstī, bet kopš dzimšanas dzīvo uzņēmējā valstī; un
- iii) izcelsmes valsts to pašu prasību par saikni izvirza citiem valstspiederīgajiem izcelsmes valstī, kuri neatbilst prasībai par dzīvesvietu un kuri lūdz piešķirt finansiālu atbalstu studijām citā ES dalībvalstī?”

II. Par tiesvedību Tiesā

11. Atbilstoši Tiesas lūgumam šajos secinājumos tiks aplūkota tikai lietas būtība.

12. Rakstveida apsvērumus iesniedza MCM, Austrijas, Dānijas, Norvēģijas un Zviedrijas valdības un Eiropas Komisija. Lietas dalībnieki nav lūguši rīkot tiesas sēdi mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanās, un tā netika rīkota.

III. Īss lietas dalībnieku apsvērumu kopsavilkums

13. MCM apgalvo, ka saikne ar viņa izcelsmes dalībvalsti ir pietiekama, lai viņam būtu tiesības saņemt finansiālu atbalstu studijām⁷. Turklāt apstāklis, ka viņa tēvs pašlaik dzīvo Zviedrijā, nekādā veidā neatņemot viņam migrējošā darba ņēmēja statusu. Kopš 2011. gada tēvs esot regulāri apmeklējis Spāniju, kur viņam ir mājoklis, lai varētu tur papildus strādāt⁸.

14. Zviedrijas valdība būtībā apgalvo, ka ir iespējams noteikt atkāpes no uzturēšanās prasības, saskaņā ar kurām personai, kas saņem atbalstu, ir jābūt integrētai Zviedrijas sabiedrībā. Prasību par saiknes esamību tomēr nepiemērojot attiecībā uz migrējošo darba ņēmēju bērniem.

15. Dānijas un Zviedrijas valdības apgalvo, pirmkārt, ka MCM tēvs pēc atgriešanās Zviedrijā nav izmantojis savas tiesības uz pārvietošanās brīvību un tādējādi ir jāuzskata, ka viņš ir zaudējis migrējošā darba ņēmēja statusu. Par bijušā migrējošā darba ņēmēja statusu Zviedrijas valdība

⁷ MCM atsauca uz faktu, ka viņš ir Zviedrijas valstspiederīgais, viens no viņa vecākiem ir Zviedrijas valstspiederīgais, citi viņa ģimenes locekļi ir Zviedrijas valstspiederīgie un viņš regulāri pavada laiku Zviedrijā.

⁸ MCM norāda, ka viņa tēvs ir izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties starp Stokholmu (Zviedrija) un Barselonu (Spānija) un katru mēnesi tur uzturas no četrām līdz četrpadsmit dienām. MCM apgalvo, ka šos uzturēšanās laikposmus nevar uzskatīt par “brīvdienām”, ņemot vērā, ka visiem šiem uzturēšanās laikposmiem atbilst noteikts darba dienu skaits (tāldarbs), tāpēc viņa tēvs ir saglabājis mājokli Spānijā.

norāda, ka šajā lietā, tā kā finansiālais atbalsts studijām ārvalstīs netiek piešķirts darba ņēmējiem vai viņu bērniem *viņu darba attiecību dēļ*, attiecīgais darba ņēmējs vairs nevar atsaukties uz šīm tiesībām saskaņā ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu vai LESD 45. pantu.

16. Otrkārt, Zviedrijas valdība tomēr atzīst, ka LESD 45. panta tvērums pārsniedz Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta tvērumu un rezultātā nevar pilnībā izslēgt, ka ierobežojums, kas izpaužas kā prasība par dzīvesvietu, varētu atturēt dažus vecākus vai topošos vecākus no pārvietošanās brīvības īstenošanas.

17. Dānijas valdība apgalvo, pirmām kārtām, ka pamatlietā nav piemērojams LESD 45. pants un Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts.

18. Dānijas valdība uzskata, ka noteikumi par darba ņēmēju pārvietošanās brīvību nav piemērojami *ratione materiae*. Tā apgalvo, ka Zviedrijas tiesību akti par finansiālo atbalstu būtu jāsaprot tādējādi, ka students, kas nedzīvo Zviedrijā, var saņemt šādu finansiālo atbalstu, ja viņš var pierādīt, ka viņam ir vai nu migrējošā darba ņēmēja bērna statuss, vai arī saikne ar Zviedrijas sabiedrību.

19. Otrām kārtām, pat ja pastāvētu ierobežojums, Dānijas valdība uzskata, ka šajā lietā tas būtu attaisnojams ar primāriem vispārējo interešu iemesliem.

20. Par LESD 45. pantu Austrijas valdība būtībā apgalvo, ka valsts tiesību akti nekādā veidā neliedz migrējošo darba ņēmēju bērniem finansiālu atbalstu studijām, bet gan piešķir viņiem tādu pašu atbalstu, kāds tiek piešķirts Zviedrijā palikušo darba ņēmēju bērniem, ar vienīgo atšķirību, ka dzīvesvietas pierādīšanas prasība ir aizstāta ar prasību par saikni ar Zviedrijas sabiedrību. Katrā ziņā Austrijas valdība uzskata, ka aplūkotie valsts tiesību akti pieļauj nepieciešamo elastību, kas prasīta judikatūrā, novērtējot saiknes pakāpi, un ka tādēļ šie akti būtu jāatzīst par samērīgiem ar integrācijas mērķi.

21. Norvēģijas valdība būtībā uzskata, ka pamatlietā aplūkotie tiesību akti principā ir attaisnoti saskaņā ar LESD 45. pantu.

22. Komisija norāda – tā kā MCM nav darba ņēmējs un nav atstājis dalībvalsti, kurā viņš dzīvo, uz viņu neattiecas nedz LESD 45. pants, nedz Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts. Attiecībā uz MCM tēvu Komisija uzskata, ka konkrētajā gadījumā nepastāv darba ņēmēju pārvietošanās brīvības ierobežojums.

IV. Vērtējums

A. Ievads

23. Šai lietai ir divas iezīmes, kuras to atšķir no agrākām lietām un kuras iztīrāšu turpmākajā izklāstā: pirmkārt, migrējošais darba ņēmējs ir atgriezies (no Spānijas) savā izcelsmes valstī (Zviedrijā) ilgāk nekā pirms astoņiem gadiem, un, otrkārt, viņa bērns, kurš lūdz Zviedriju piešķirt finansiālo atbalstu studijām ārvalstīs (Spānijā, kas ir viņa dzimšanas un dzīvesvietas valsts), nekad nav dzīvojis šajā izcelsmes valstī.

24. Vispirms ir jāpatur prātā, ka saskaņā ar “LESD 45. panta 2. punktu darba ņēmēju brīva apriete nozīmē to, ka tiek novērsta jebkāda dalībvalstu darba ņēmēju diskriminācija pilsonības dēļ attiecībā uz nodarbinātību, darba samaksu un citiem darba un nodarbinātības nosacījumiem”⁹.

25. Saskaņā ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 1. un 2. punktu darba ņēmējam, kas ir dalībvalsts valstspiederīgais, citā dalībvalstī ir tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības kā attiecīgās valsts darba ņēmējiem.

26. Ar šo tiesību normu “īpašajā sociālo priekšrocību piešķiršanas jomā [...] ir noteikts speciāls regulējums attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes noteikumu, kas pasludināts LESD 45. panta 2. punktā, un tas ir jāinterpretē tādā pašā veidā kā pēdējā minētā norma”¹⁰.

27. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru atbalsts uzturēšanās un mācību maksas izdevumu segšanai sakarā ar studijām universitātē, kas ļauj iegūt profesionālo kvalifikāciju, ir sociāla priekšrocība Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta izpratnē¹¹.

28. Tiesa arī ir atzinusi, ka finansiālais atbalsts studentiem, ko dalībvalsts piešķir darba ņēmēju bērniem, migrējošam darba ņēmējam ir sociāla priekšrocība Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta izpratnē, ja šis darba ņēmējs turpina uzturēt bērnu¹².

29. Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka migrējoša darba ņēmēja ģimenes locekļiem netieši ir piemērojama vienlīdzīga attieksme, kas šim darba ņēmējam ir nodrošināta ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu. Tā kā studiju finansējuma piešķiršana migrējoša darba ņēmēja bērnam pašam migrējošajam darba ņēmējam ir sociāla priekšrocība, bērns pats var atsaukties uz šo tiesību normu, lai iegūtu šo finansējumu, ja saskaņā ar valsts tiesībām tas tiek piešķirts tieši studentam¹³.

30. Saskaņā ar Tiesas judikatūru “vienlīdzīgas attieksmes princips, kas ir ietverts gan LESD 45. pantā, gan Regulas Nr. 492/2011 7. pantā, aizliedz ne vien tiešu diskrimināciju pilsonības dēļ, bet arī jebkādas formas netiešu diskrimināciju, kas, piemērojot citus nošķiršanas kritērijus, faktiski rada tādu pašu rezultātu”¹⁴.

⁹ Spriedums, 2013. gada 20. jūnijs, *Giersch* u.c. (C-20/12, EU:C:2013:411, 34. punkts; turpmāk tekstā – “spriedums *Giersch*”). Saistībā ar šo spriedumu skatīt Michel, V., *Travailleurs frontaliers*, Europe, Nr. 8, 2013. gada augusts; Carlier, J.-Y., *La libre circulation des personnes dans l'Union européenne*, Chroniques, Journal de droit européen, Nr. 208 – 4/2014, 170. lpp.; un O’Leary, S., *The Curious Case of Frontier Workers and Study Finance: Giersch*, CMLR, 51, 601. lpp. (kuros apgalvots, ka Tiesas atļautie objektīvie attaisnojumi veselības aprūpes jomā – risks, ka tiks nopietni apdraudēti sociālā nodrošinājuma sistēmas finansiālais līdzsvars, vai mērķis saglabāt līdzsvarotu medicīnisko un stacionāro aprūpi –, šķiet, ir piemērotāks instruments nekā patiesas saiknes tests, lai ņemtu vērā studentu mobilitātes veidu un ar to saistītās izmaksas, par kurām ir runa tādās lietās kā lieta, kurā pasludināts spriedums *Giersch*). Šajā ziņā skat. arī ģenerālvokāta G. Slinna [*G. Slyn*] secinājumus lietā *Humbel* un *Edel* (263/86, nav publicēti, EU:C:1988:151, 5380. lpp.).

¹⁰ Skat. spriedumu *Giersch*, 35. punkts. Šis spriedums attiecas uz Padomes Regulu (EEK) Nr. 1612/68 (1968. gada 15. oktobris) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV 1968, L 257, 2. lpp.). Tā kā minētās regulas 7. panta 2. punkts ir identisks Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktam, Tiesas judikatūra par pirmās minētās normas interpretāciju ir *mutatis mutandis* piemērojama pēdējās minētās normas interpretācijā.

¹¹ Skat. spriedumu *Giersch*, 38. punkts. Skat. arī spriedumu, 2019. gada 10. jūlijs, *Aubriet* (C-410/18, EU:C:2019:582, 25. punkts) (attiecībā uz šo spriedumu skat. Rigaux, A., *Bourse d’enseignement supérieur*, Europe, Nr. 10, 2019. gada oktobris, 24. lpp.; un Lhernould, J.-Ph., *Comment établir le degré de rattachement des travailleurs frontaliers à leur Etat de travail?*, RJS, 11/19, 770. lpp.).

¹² Skat. spriedumu *Giersch*, 39. punkts.

¹³ Skat. spriedumu *Giersch*, 40. punkts.

¹⁴ Spriedums, 2019. gada 10. jūlijs, *Aubriet* (C-410/18, EU:C:2019:582, 26. punkts).

31. Tiesa jau ir atzinusi, ka Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts ir piemērojams sociālā nodrošinājuma pabalstiem darbaņēmēja valstspiederības dalībvalstī, ciktāl šis darbaņēmējs zaudētu šos pabalstus nodarbinātības citā dalībvalstī dēļ¹⁵.

32. Tagad parādišu, ka no minētās judikatūras izriet, ka ne LESD 45. pants, ne Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts neliedz paredzēt tādas tiesību normas kā pamatlietā aplūkotās.

B. Atkarībā no faktiem šajā lietā ir konstatējams viens no diviem scenārijiem

33. Iesniedzējtiesai būs jāizlemj, kurš no turpmāk izklāstītajiem scenārijiem ir piemērojams faktiem pamatlietā: vai nu a) tēvs, (bijušais) migrējošais darbaņēmējs, turpina uzturēt bērnu, MCM, tādējādi attiecīgais finansiālais atbalsts studentiem ir sociāla priekšrocība tēvam, un tas nozīmē, ka uz to attiecas LESD 45. pants un/vai Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts (“A scenārijs”), vai arī b) tēvs vairs neuztur MCM, un rezultātā šajā lietā nav piemērojams neviens no šiem diviem pantiem (“B scenārijs”).

34. Tāpat kā Komisija arī es uzskatu, ka Zviedrijas finansiālais atbalsts studentiem primāri ir sociāla priekšrocība pašam studentam. Šo atbalstu lūdz MCM, un tieši MCM ir tas, kurš saņemtu šo atbalstu. Ģimenes konteksts, piemēram, vecāku ienākumi, netiek ņemts vērā. Ja uz šo lietu attiecas B scenārijs, tad uz pašu studentu, MCM, *a priori* neattiecas ne LESD 45. pants, ne Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts, ciktāl runa ir par pieteikumu piešķirt attiecīgo finansiālo atbalstu studentiem. Proti, MCM nav nedz (bijušais) migrējošais darbaņēmējs, nedz arī citu iemeslu dēļ ir atstājis (un, šķiet, arī neplāno atstāt) dalībvalsti, kurā viņš ir dzimis un dzīvojis visu savu mūžu (Spāniju).

35. Minētās regulas 7. panta 2. punkta formulējums ir skaidrs un attiecas uz “darbaņēmējiem” (vai bijušajiem darbaņēmējiem¹⁶), nevis uz “studentiem”.

36. Tādējādi uzskatu, ka minētā panta *ratione personae* piemērošanas jomu Tiesai nevajadzētu attiecināt uz augstākās izglītības studentiem.

37. Dānijas valdība un Komisija atsauca arī uz Regulas Nr. 492/2011 10. pantu. Pietiek norādīt, ka minētais pants attiecas uz dalībvalsts valstspiederīgā, kas ir vai ir bijis nodarbināts citā dalībvalstī, bērnu piekļuvi šīs dalībvalsts “vispārējās izglītības” programmām, nevis augstākajai izglītībai, ko šajā gadījumā iegūst MCM pamatlietā. Turklāt šis pants šajā lietā nav prejudiciālā jautājuma priekšmets.

38. Savukārt, ja šis gadījums atbilst A scenārijam, finansiālais atbalsts studentiem ir sociāla priekšrocība arī (bijušajam) migrējošajam darbaņēmējam (MCM tēvam), tomēr tikai ar nosacījumu, ka viņš turpina uzturēt savu dēlu¹⁷. Tikai šādā situācijā finansiālais atbalsts studentiem samazina tēva finansiālās saistības.

39. Diemžēl lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu ir pārāk maz informācijas, lai skaidri saprastu pamatlīetas būtību. Piemēram, nav skaidrs, vai tēvs, (bijušais) migrējošais darbaņēmējs, turpina vai neturpina uzturēt bērnu, MCM.

¹⁵ Spriedums, 2020. gada 2. aprīlis, *Landkreis Südliche Weinstraße* (C-830/18, EU:C:2020:275, 22.–24. punkts).

¹⁶ Skat. spriedumu, 2020. gada 6. oktobris, *Jobcenter Krefeld* (C-181/19, EU:C:2020:794, 45.–55. punkts).

¹⁷ Skat. spriedumu *Giersch*, 39. punkts.

40. Kā ir norādījusi Komisija, Zviedrijā saskaņā ar *Föräldrabalken* (1949:381) (Vecāku kodekss) 7. nodaļas 1. pantu vecāku juridiskais pienākums uzturēt bērnu, kurš ir universitātes students, izbeidzas, kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu. Iesniedzējtiesa nav norādījusi, vai pieteikums par finansiālo atbalstu studentiem attiecas uz laikposmu, kad MCM vēl nebija sasniedzis 18 gadu vecumu. No lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu nav arī skaidrs, vai MCM tēvs citu iemeslu dēļ turpina būt atbildīgs par MCM uzturlīdzekļu nodrošināšanu pēc tam, kad MCM ir sasniedzis 18 gadu vecumu, piemēram, saskaņā ar Spānijas tiesību aktiem vai civiltiesisko līgumu vai arī brīvprātīgi maksājot periodisku atbalstu noteiktas summas apmērā.

41. Kā esmu norādījusi šo secinājumu 34. punktā, ja runa ir par B scenāriju, attiecīgais finansiālais atbalsts studentiem nav sociāla priekšrocība tēvam, un tādējādi uz to neattiecas LESD 45. pants vai Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts.

42. Līdz ar to atbilde uz uzdoto jautājumu būtu noliedzoša.

43. Tomēr, ja tēvs turpina uzturēt MCM un tādējādi attiecīgais finansiālais atbalsts studentiem ir arī sociāla priekšrocība tēvam, vispirms ir jānoskaidro, vai uz (bijušo) migrējošo darba ņēmēju attiecas gan LESD 45. pants, gan Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts. Tas būs jāpārbauda iesniedzējtiesai, ņemot vērā pamatlietā konstatētos faktus.

44. Vēlos atgādināt, ka “valsts tiesību noteikumi, kas kavē vai attur dalībvalsts pilsoni – darba ņēmēju – atstāt savas izcelsmes valsti, lai izmantotu savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, rada šķēršļus šai brīvībai pat tad, ja tos piemēro neatkarīgi no attiecīgo darba ņēmēju pilsonības”¹⁸. Lai pasākumu varētu atzīt par netieši diskriminējošu, “nav nepieciešams, lai tas radītu labvēlīgāku stāvokli visiem valsts pilsoņiem vai radītu nelabvēlīgāku stāvokli tikai citu dalībvalstu pilsoņiem, izņemot valsts pilsoņus”¹⁹.

45. Saskaņā ar to pašu judikatūru “visu LESD noteikumu par personu brīvu pārvietošanos, kā arī Regulas Nr. 492/2011 noteikumu mērķis ir atvieglot dalībvalstu pilsoņiem jebkāda veida profesionālo darbību veikšanu Savienības teritorijā, un tie nepieļauj pasākumus, kas var būt nelabvēlīgi šiem pilsoņiem, ja tie vēlas veikt saimniecisku darbību citas dalībvalsts teritorijā”²⁰.

46. Šādā kontekstā “dalībvalstu pilsoņiem it īpaši ir ar Līgumu tieši piešķirtas tiesības atstāt savu izcelsmes valsti, lai dotos uz citas dalībvalsts teritoriju un tur uzturētos nolūkā veikt kādu darbību. Tādējādi ar LESD 45. pantu ir nesaderīgs jebkāds valsts pasākums, kas var traucēt vai padarīt mazāk pievilcīgu šajā pantā noteiktās pamatbrīvības izmantošanu Savienības pilsoņiem”²¹.

47. MCM tēvs vispirms bija devies no Zviedrijas uz Spāniju un tad atgriezies atpakaļ Zviedrijā; abos gadījumos viņš to darījis darba dēļ. Dalībvalsts valstspiederīgie var atsaukties uz LESD 45. pantu attiecībā pret izcelsmes valsti saistībā ar pasākumiem, kas var liegt šiem pilsoņiem izceļot no savas izcelsmes valsts vai atturēt viņus no izceļošanas²².

¹⁸ Spriedums, 2013. gada 5. decembris, *Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken Betriebs* (C-514/12, EU:C:2013:799, 30. punkts).

¹⁹ Spriedums, 2013. gada 5. decembris, *Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken Betriebs* (C-514/12, EU:C:2013:799, 31. punkts).

²⁰ Spriedums, 2013. gada 5. decembris, *Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken Betriebs* (C-514/12, EU:C:2013:799, 32. punkts).

²¹ Spriedums, 2019. gada 10. oktobris, *Krah* (C-703/17, EU:C:2019:850, 41. punkts).

²² Spriedums, 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463, 96. punkts).

48. Pretēji Dānijas un Zviedrijas valdību nostājai es uzskatu – apstāklim, ka ir pagājis ievērojams laika posms (vairāk nekā astoņi gadi), kopš MCM tēvs ir izmantojis šīs tiesības, principā nav nozīmes, nosakot, vai šis pants (vai Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts) ir piemērojams. Migrējošam darbaņēmējam ir jābūt iespējai atsaukties uz tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi pat situācijā, kad viņš ir pārtraucis veikt profesionālo darbību uzņēmējā dalībvalstī. Tiesa ir atzinusi, ka bijušā migrējošā darbaņēmēja statuss var radīt sekas arī pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās²³.

49. Jautājums, vai studentiem sniegtais Zviedrijas finansiālais atbalsts studijām ārvalstīs saskaņā ar Likuma par finansiālo atbalstu studentiem 3. nodaļas 23. panta pirmo daļu būtu vai nebūtu pieejams tādā situācijā kā pamatlietā, ir atkarīgs no garas turpmāku un hipotētisku notikumu virknes – ka darbaņēmējam faktiski varētu kādreiz būt vēl bērni, ka šie (hipotētiskie) bērni varētu izvēlēties palikt uzņēmējā dalībvalstī, lai gan viņu tēvs ir atgriezies Zviedrijā, un ka viņi varētu nebūt integrējušies Zviedrijas sabiedrībā vai arī viņi varētu nespēt atsaukties uz citiem izņēmuma iemesliem, lai varētu saņemt šo atbalstu.

50. Kā ir norādījusi Dānijas valdība un Komisija, pamatojoties uz Tiesas judikatūru²⁴, šajā gadījumā notikumu ķēde ir pārāk nenoteikta un tās eventuālā ietekme uz darbaņēmēja izvēli izmantot savu pārvietošanās brīvību ir pārāk netieša, lai minēto valsts tiesību normu varētu uzskatīt par tādu, kas kavē darbaņēmēju brīvu pārvietošanos.

51. Tādējādi attiecīgās tiesību normas nebūtu jāuzskata par darbaņēmēju brīvas pārvietošanās ierobežojumu²⁵.

52. Šajā ziņā šī lieta ir jānošķir no lietām *Prinz* un *Seeberger*²⁶, kurās aplūkoti nosacījumi varēja atturēt *pašus prasītājus šajās lietās* izmantot savas tiesības uz pārvietošanās un uzturēšanās brīvību citā dalībvalstī, ņemot vērā to, kā šīs brīvības īstenošana varēja ietekmēt tiesības uz atbalstu izglītībai, par kuru bija runa minētajās apvienotajās lietās. Turpretī šajā gadījumā pamatlietā aplūkoti fakti ir saistīti nevis ar atbalsta saņēmēja personisko rīcību, bet gan ar citas vēl neeksistējošas personas, proti, *darbaņēmēja (hipotētiskā) bērna*, rīcību nākotnē.

53. Tālāk rodas jautājums, vai Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts, kurā ir atzītas visu migrējošo darbaņēmēju tiesības brīvi pārvietoties (tostarp sezonas un pierobežu darbaņēmējiem; skat. šīs regulas 5. apsvērumu²⁷), ir piemērojams tikai migrējošiem darbaņēmējiem *no citas dalībvalsts* attiecībā uz uzņēmējas dalībvalsts noteikumiem vai arī uz to var atsaukties, kā šajā gadījumā, arī izcelsmes dalībvalsts valstspiederīgais, kurš pārcēlies uz citu dalībvalsti un pēc tam atgriezies savā izcelsmes valstī.

54. Vai (bijušais) migrējošais darbaņēmējs un/vai viņa bērns, kas studē universitātē, var atsaukties uz vienlīdzīgas attieksmes principu saskaņā ar minētās regulas 7. panta 2. punktu *nevis* attiecībā pret *uzņēmējas dalībvalsts* iestādēm, *bet gan*, kā tas ir šajā gadījumā, pret savas *izcelsmes dalībvalsts* iestādēm?

²³ Spriedums, 2014. gada 19. jūnijs, *Saint Prix* (C-507/12, EU:C:2014:2007, 35. punkts).

²⁴ Spriedums, 2019. gada 13. marts, *Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach* (C-437/17, EU:C:2019:193, 40. punkts).

²⁵ Spriedumi, 2000. gada 27. janvāris, *Graf* (C-190/98, EU:C:2000:49, 24. un 25. punkts), un 2019. gada 13. marts, *Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach* (C-437/17, EU:C:2019:193, 40. punkts).

²⁶ Spriedums, 2013. gada 18. jūlijs (C-523/11 un C-585/11, EU:C:2013:524).

²⁷ “[Visu dalībvalstu darbaņēmēju tiesības izvēlēties darbu Savienībā] bez diskriminācijas būtu jābaida pastāvīgiem, sezonas un pārrobežu darbaņēmējiem un pakalpojumu sniedzējiem.”

55. Manuprāt, uz šo jautājumu būtu jāatbild noliedzoši.

56. Cik man zināms, Tiesa iespēju atsaukties uz šo pantu nekad nav paplašinājusi attiecībā uz (bijušā) migrējošā darba ņēmēja izcelsmes dalībvalsti vai viņa bērna izcelsmes dalībvalsti. Drīzāk Tiesa ir konsekventi uzskatījusi, ka šā panta mērķis ir *nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi* pret (bijušajiem) migrējošajiem darba ņēmējiem un vietējiem darba ņēmējiem *uzņēmējā dalībvalstī*²⁸.

57. Patiešām, Savienības tiesību normas, kas attiecas uz brīvu pārvietošanos, ir izstrādātas galvenokārt ar mērķi nodrošināt aizsardzību pret diskrimināciju, ar ko studenti, (bijušo) migrējošo darba ņēmēju bērni, var saskarties *uzņēmējā dalībvalstī*, nevis nodrošināt aizsardzību pret iespējamiem šķēršļiem *izcelsmes dalībvalstī* situācijā, kad pilsonis vēlas saņemt no savas dalībvalsts finansiālu atbalstu studentiem, lai izmantotu savas tiesības uz brīvu pārvietošanos. Šis viedoklis ir atbalstīts arī juridiskajā akadēmiskajā literatūrā²⁹.

58. Mana interpretācija atbilst Regulas Nr. 492/2011 mērķim; šīs regulas 6. apsvērumā³⁰ ir aprakstīta šķēršļu novēršana attiecībā uz nosacījumiem par darba ņēmēja ģimenes integrēšanos uzņēmējā valstī.

C. Sākotnējais secinājums – netiek ierobežota darba ņēmēju brīva pārvietošanās

59. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka ne Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts, ne LESD 45. pants neliedz tādas valsts tiesību normas kā šajā lietā aplūkotās, bet tas iesniedzējtiesai būs jāpārbauda, ņemot vērā pamatlietas faktiskos apstākļus.

D. Pilnīguma labad – pat ja ierobežojums pastāvētu, tas būtu attaisnots

60. Ja Tiesa nepiekrītu iepriekš minētajam un secinātu, ka šīs valsts tiesību normas ir darba ņēmēju brīvas pārvietošanās ierobežojums, turpmāk paskaidrošu, ka jebkurā gadījumā šis ierobežojums būtu attaisnots.

61. Pamatlietā aplūkotajās tiesību normās ir paredzēts, ka attiecībā uz studentiem sniegto finansiālo atbalstu studijām ārvalstīs students, kurš nedzīvo Zviedrijā, var saņemt šādu atbalstu, ja viņš var pierādīt *saikni ar Zviedrijas sabiedrību* vai ja viņš ir *tāda migrējoša darba ņēmēja bērns*, kurš Zviedrijā strādā un *kuram ir citas dalībvalsts izcelsme*. Tādējādi visiem Zviedrijas valstspiederīgajiem, kas dzīvo ārpus Zviedrijas, ir piemērojama prasība par saikni ar Zviedrijas sabiedrību, kad viņi piesakās finansiālajam atbalstam, ko studentiem piešķir studijām citā dalībvalstī, neatkarīgi no tā, vai vecāks ir vai nav izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos. Es uzskatu, ka ir pamatoti, ka MCM ir jāpierāda šāda saikne. Patiešām, ja saikne netiktu prasīta, pieteicējs tad būtu izdevīgākā situācijā nekā studenti, kuru vecāki nav izmantojuši tiesības brīvi

²⁸ Skat., piemēram, spriedumus, 1985. gada 27. marts, *Hoeckx* (249/83, EU:C:1985:139, 20. punkts), un 2020. gada 6. oktobris, *Jobcenter Krefeld* (C-181/19, EU:C:2020:794, 72. punkts): “Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā, uz kuru var atsaukties personas, kam ir uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz šīs regulas 10. pantu, [...] būtībā ir noteikts, ka darba ņēmējam, kas ir kādas dalībvalsts valstspiederīgais, uzņemošajā dalībvalstī arī tad, ja viņš ir kļuvis par bezdarbnieku, ir tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības kā attiecīgās valsts darba ņēmējiem”.

²⁹ Martin, D., *Arrêts “Giersch” et “Prinz”: les différents statuts de l’étudiant*, *Journal de droit européen*, 2013, 273. lpp.

³⁰ “Brīvu pārvietošanos varēs īstenot saskaņā ar objektīviem standartiem, brīvi un ar cieņu tikai tad, ja vienlīdzīgu attieksmi faktiski un normatīvajos aktos īsteno visos jautājumos, kas ir saistīti ar algotu darbu un tiesībām uz mājokli, kā arī novērsis šķēršļus, kas apgrūtina darba ņēmēju mobilitāti, īpaši attiecībā uz nosacījumiem par darba ņēmēja ģimenes integrēšanos uzņēmējā valstī.”

pārvietoties. Tas pārsniegtu mērķi, kas ir izvirzīts tiesību normās par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, kuru galvenais mērķis ir garantēt, ka darba ņēmējiem uzņēmējā dalībvalstī ir vienādi apstākļi un ka viņi netiek atturēti no pārcelšanās un darba sākšanas citā dalībvalstī.

62. Attiecībā uz jautājumu, vai tas, ka MCM tiek piemērota prasība par dzīvesvietu, ir diskriminācija, aplūkojamā situācija ir jāsalīdzina ar situāciju, kad prasība par dzīvesvietu nav izpildīta un tiek piemērotas Savienības tiesības, proti, ar situāciju, kad Zviedrijas valstspiederīgais, ņemot vērā, ka viņš neatbilst prasībai par dzīvesvietu, jo ir pārcēlies no Zviedrijas uz Spāniju, lai tur strādātu, pēc tam lūdz finansiālu atbalstu, lai turpinātu studijas tur (uzņēmējā valstī). Ir skaidrs, ka saikne ar Zviedrijas sabiedrību ir nepieciešama jebkurā gadījumā. Līdz ar to nav tiešas diskriminācijas.

63. Turklāt, pat ja Tiesa atzītu, ka šajā gadījumā pastāv netieša diskriminācija (*quod non*), uzskatu, ka prasība par saikni ir attaisnota, jo ir izvirzīta leģitīma mērķa sasniegšanai, ir piemērota un samērīga³¹.

64. Tiesa ir norādījusi, ka “valsts iestādēm, veicot tādu pasākumu, kas ietver atkāpi no kāda Savienības tiesībās paredzēta principa, katrā konkrētajā gadījumā ir jāpierāda, ka šis pasākums ir piemērots izvirzītā mērķa sasniegšanai un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams tā sasniegšanai. Attaisnojošajiem iemesliem, uz ko dalībvalsts var atsaukties, ir jābūt papildinātiem ar šis valsts veiktā pasākuma piemērotības un samērīguma analīzi, kā arī ar precīzu informāciju, kas var pamatot tās argumentāciju”³².

65. Šajā ziņā Tiesa jau ir nopriedusi, ka studentu mobilitātes veicināšana var būt sevišķi svarīgs vispārējo interešu iemesls, kas var attaisnot ierobežojumu, ja vien pieņemtie kritēriji ir piemēroti un samērīgi³³. Dzīvesvietas kritērijs vai, ja tas rada situāciju, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, prasība par pietiekamu saikni ar Zviedrijas sabiedrību ir vērsta uz to, lai nodrošinātu, ka šādi studenti pēc studijām ārvalstīs atgriežas Zviedrijā un galu galā iegūst savas zināšanas tālab, lai veicinātu Zviedrijas darba tirgu un ekonomiku³⁴. Tiesa ir arī atzinusi, ka prasība par šādu saikni var būt attaisnota, ja tās mērķis ir nodrošināt iedzīvotāju augstu izglītības līmeni³⁵.

66. Šajā ziņā Tiesa jau ir nopriedusi, ka dalībvalstis var brīvi paredzēt nosacījumus, kas reglamentē savu valstspiederīgo saikni ar šīs dalībvalsts sabiedrību, lai piešķirtu finansējumu studijām citā dalībvalstī, proti, tās var noteikt, ka šāda finansējuma piešķiršana ir pakļauta nosacījumam, ka tiek pierādīta patiesa saikne ar dalībvalsti, kura piešķir finansējumu, lai gan šie “pieprasītie pierādījumi [...] nevar būt pārāk izslēdzoši, nosakot pārmērīgas privilēģijas saistībā ar elementu, kas nav obligāti reprezentatīvs reālās un faktiskās saiknes starp pieteicēju un dalībvalsti ziņā, izslēdzot jebkuru citu reprezentatīvu elementu”³⁶. Šī judikatūra, kas attiecas uz LESD 20. un 21. pantu, ir piemērojama arī lietā par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, jo aizsardzības priekšmets ir tas pats. Ja uz MCM situāciju attiektos LESD 21. pants, un to es nevaru noteikt, jo

³¹ Spriedums, 2013. gada 5. decembris, *Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken Betriebs* (C-514/12, EU:C:2013:799, 36. punkts).

³² Spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, Komisija/Niederlande (C-542/09, EU:C:2012:346, 81. punkts). Skat. arī minētā sprieduma 82. punktu.

³³ Skat. spriedumu *Giersch*, 53.–56. punkts.

³⁴ Attiecībā uz līdzīgu argumentāciju skat. spriedumu *Giersch*, 67. un 68. punkts.

³⁵ Skat. spriedumu, 2016. gada 14. decembris, *Bragança Linares Verruga* u.c. (C-238/15, EU:C:2016:949, 46. punkts).

³⁶ Spriedumi, 2013. gada 18. jūlijs, *Prinz un Seeberger* (C-523/11 un C-585/11, EU:C:2013:524, 37. un 38. punkts), un 2013. gada 24. oktobris, *Thiele Meneses* (C-220/12, EU:C:2013:683, 36. punkts).

lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu ir maz informācijas, tad, lai noteiktu, vai pastāv personu brīvas pārvietošanās ierobežojums, vērtējums, vai pasākums ir attaisnots, samērīgs un piemērots, būtu identisks tam, kāds tiek veikts saskaņā ar LESD 45. pantu.

67. Ņemot vērā, ka pamatlietā aplūkotās tiesības uz finansiālo atbalstu studentiem nav balstītas tikai uz minimālo uzturēšanās laiku Zviedrijā, bet var būt balstītas arī uz pietiekamu saikni ar Zviedrijas sabiedrību, Zviedrijas tiesību akti atbilst Tiesas judikatūrai. Uzskatu, ka šie tiesību akti pieļauj elastību, kas Tiesas judikatūrā ir prasīta attiecībā uz vērtējumu, cik cieša ir studenta saikne ar tās dalībvalsts sabiedrību, kura piešķir atbalstu, un tādēļ tos var uzskatīt par attaisnotiem, samērīgiem un piemērotiem (saskaņā ar šo secinājumu 65. un 66. punktā minēto judikatūru).

68. Patiešām, tā kā lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu ir atsauce uz pastāvošo Tiesas judikatūru³⁷, attiecīgie tiesību akti ir balstīti uz salīdzināmiem mērķiem, jo gan studentu integrācija, gan vēlme pārliecināties par saiknes esamību var būt mērķi, kas ir sabiedrības interesēs³⁸.

69. Tiesa jau ir atzinusi, ka dalībvalsts var noteikt, ka finansējuma piešķiršana ir atkarīga no pierādījuma par noteiktu integrācijas pakāpi valsts sabiedrībā, lai novērstu to, ka šāda atbalsta piešķiršana studentiem no citām dalībvalstīm kļūst par pārmērīgu slogu, kuram var būt sekas uz kopējo atbalsta apjomu, ko var piešķirt šī valsts³⁹. Turklāt Tiesa šajos spriedumos ir norādījusi, ka principā uz līdzīgiem apsvērumiem var atsaukties arī situācijā, kad dalībvalsts piešķir atbalstu studentiem, kuri vēlas turpināt studijas citās dalībvalstīs.

70. Es piekrītu Dānijas valdībai, ka saikne ar Zviedrijas sabiedrību tādējādi atspoguļo saprātīgu līdzsvaru starp divām pretējām interesēm, proti, darba ņēmēju interesi attiecībā uz pārvietošanās brīvību un studentu mobilitātes mērķi Eiropas Savienībā, no vienas puses, un dalībvalstu nodrošinātās studiju finansiālā atbalsta sistēmas interesēm, no otras puses.

71. Neraugoties uz to, ka piemērojamajās Zviedrijas tiesību normās nav skaidras atsauces uz studenta integrācijas Zviedrijas sabiedrībā kritēriju, judikatūrā, kas piemērojama šīm tiesību normām, šis faktors ir iekļauts kā viens no apstākļiem, kas var veidot ārkārtas pamatu, lai attaisnotu finansējuma piešķiršanu studijām.

72. Lai gan tādējādi *prima facie* šķiet, ka šajā lietā, izvērtējot sociālo integrāciju Zviedrijas sabiedrībā, ir ņemtas vērā Tiesas judikatūrā noteiktās prasības, tomēr iesniedzējtiesai, ņemot vērā lietas faktus, ir jāpārbauda, vai šie kritēriji ir pareizi piemēroti MCM gadījumā.

73. Tāpat kā Komisija arī es uzskatu, ka no lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu sniegtās informācijas skaidri neizriet, ka Zviedrija būtu MCM interešu centrs.

74. Saskaņā ar Regulas Nr. 492/2011 10. pantu MCM kā (bijušā) migrējošā darba ņēmēja bērns ir tiesīgs saņemt Spānijas atbalstu izglītībai ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Spānijas valstspiederīgie, jo tiesības uz finansējumu saskaņā ar šo pantu nav atkarīgas no tā, vai tēvs ir vai nav joprojām atbildīgs par MCM uzturēšanu⁴⁰.

³⁷ Sniegta atsauce uz 2013. gada 18. jūlija spriedumu *Prinz* un *Seeberger* (C-523/11 un C-585/11, EU:C:2013:524).

³⁸ Spriedums, 2013. gada 18. jūlijs, *Prinz* un *Seeberger* (C-523/11 un C-585/11, EU:C:2013:524, 34. punkts).

³⁹ Spriedumi, 2013. gada 18. jūlijs, *Prinz* un *Seeberger* (C-523/11 un C-585/11, EU:C:2013:524, 36. punkts), un 2013. gada 24. oktobris, *Thiele Meneses* (C-220/12, EU:C:2013:683, 35. punkts).

⁴⁰ Spriedumi, 1989. gada 15. marts, *Echternach* un *Moritz* (389/87 un 390/87, EU:C:1989:130), un 1995. gada 4. maijs, *Gaal* (C-7/94, EU:C:1995:118).

75. Lai gan ir iespējams, ka Spānijas atbalsts studijām var būt mazāk labvēlīgs nekā Zviedrijas atbalsts, Savienības tiesības nevar garantēt darba ņēmējam, ka pārcelšanās uz citu dalībvalsti viņam vai viņa ģimenei būs sociāli neitrāla.

76. Patiešām, darba ņēmējs, kas izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties, nevar cerēt uz neitralitāti sociālajos jautājumos, jo pārcelšanās uz citu dalībvalsti var būt vairāk vai mazāk izdevīga vai neizdevīga. Regulas Nr. 492/2011 10. pants garantē, vislielākais, ka uz (bijušajiem) migrējošajiem darba ņēmējiem attiecas tādi paši nosacījumi kā uz darba ņēmējiem uzņēmējā dalībvalstī⁴¹.

V. Secinājumi

77. Ierosinu Tiesai uz *Överklagandenämnden för studiestöd* (Valsts apelācijas padome izglītības atbalsta lietās, Zviedrija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Nedz LESD 45. pants, nedz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 492/2011 (2011. gada 5. aprīlis) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā 7. panta 2. punkts neliedz dalībvalstij (izcelsmes valstij) noteikt prasību, ka (bijušā) migrējošā darba ņēmēja bērnam pēc šā darba ņēmēja atgriešanās savā izcelsmes valstī ir jābūt saiknei ar izcelsmes valsti, lai šim bērnam piešķirtu studentiem paredzēto finansiālo atbalstu studijām ārvalstīs citā ES dalībvalstī, kurā šā bērna vecāks iepriekš ir strādājis (uzņēmējā valstī), ja:

- i) šis bērns nekad nav dzīvojis izcelsmes valstī, bet no dzimšanas dzīvo uzņēmējā valstī; un
- ii) izcelsmes valsts citiem saviem valstspiederīgajiem, kuri neatbilst nosacījumam par dzīvesvietu un kuri piesakās studentu finansiālajam atbalstam, lai studētu citā ES dalībvalstī, izvirza tādu pašu prasību, ka ir jābūt saiknei ar izcelsmes valsti.

⁴¹ Spriedums, 2017. gada 18. jūlijs, *Erzberger* (C-566/15, EU:C:2017:562, 33. un 34. punkts un tajos minētā judikatūra).